

SNIMANO!

Z A P I S N I K

s razgovora Predsjednika Republike Hrvatske dr. Franje Tuđmana, sa supredsjedateljima Mirovne konferencije o bivšoj Jugoslaviji lordom Davidom Owenom i Thorvaldom Stoltenbergom, održanog dana 10. srpnja 1993. godine u Predsjedničkim dvorima

Početak: U 16,00 sati

THORVALD STOLTENBERG:

Kao što znate, mi upravo sudjelujemo na sastanku bosanskog Predsjedništva, nešto niže dolje u ambasadi. Htio sam vas samo ukratko izvijestiti.

PREDSJEDNIK:

Vi ste se upravo vratili iz Beograda, zar ne?

THORVALD STOLTENBERG:

Jučer sam se sastao s predsjednikom Miloševićem, i ovo su četiri točke koje mi je on spomenuo tijekom razgovora.

PREDSJEDNIK:

Čini se da Milošević hoće rat. U svakom slučaju, ovo dokazuje da Milošević ima prste u svemu što se ondje događa.

THORVALD STOLTENBERG:

Moram vam reći da su tom razgovoru prisustvovala dvojica, Paspalj i Jarčević.

Lord DAVID OWEN:

Ona dvojica koja su pregovarala u Ženevi.

THORVALD STOLTENBERG:

On je prije toga pet sati razgovarao s njima, a zatim je pozvao mene, i ja sam ga posjetio jučer poslijepodne, prešli smo ove četiri točke. Ako se ova karta može kopirati, mogli bismo kopiju ostaviti vama. Ako uspijemo napredovati sada s Predsjedništvom, postoji mogućnost da ćemo moći nastaviti s razgovorima ili pregovorima slijedećeg tjedna, pa ćete se tada moći osobno sastati s njim. Tada možete izravno razgovarati s njim. Naravno, ako budemo mogli razgovarati sa svima vama. Započeli smo naš posjet s Predsjedništvom. (?Nejasno).

PREDSJEDNIK:

Mi se možemo suglasiti da UNPROFOR, civilni dio, budu tamo, ali o povratku nekakve srpske karte, (Šušak: srpske policije), molim vas lijepo, to je - u čitavom tom području,

GOJKO ŠUŠAK:

Nema, uopće nije bitno koliko je bilo.

THORVALD STOLTENBERG:

Radi se o tri mjesta, tri sela.

GOJKO ŠUŠAK:

Ako tamo bude hrvatska policija, ne samo policija UNPROFOR-a tada njen sastav mora odgovarati sastavu stanovništva, što znači da bi u tim selima bili Srbi, ali ne krajinska policija.

Lord DAVID OWEN:

To ovisi o sporazumu s civilnom policijom u okviru UNPROFOR-a. Prema tome, ako u policiji moraju biti lokalni stanovnici, možete inzistirati na tome, ili mi možemo inzistirati na tome.

GOJKO ŠUŠAK:

Da. To je dogovoreno s gospodinom Ahrensom.

Lord DAVID OWEN:

Da, vi ste već iznijeli svoj stav o tome. Oni su prethodno tražili pet sela, sada su to smanjili na tri. Oni ranije nikada nisu prihvaćali prisutnost hrvatske policije.

GOJKO ŠUŠAK:

Zato smo mi rekli ... (nastavak nejasan).

Lord DAVID OWEN:

Oni se ranije nisu slagali s time da biste vi imali hrvatsku policiju na objema stranama masleničkog mosta. Inzistirali su na tome da bi njihova policija morala biti na jednoj strani mosta. Prema tome, napravili su ustupak, jer i sam Milošević smatra nerazumnim taj zahtjev, tj. da oni budu prisutni na masleničkom mostu. Mislím da je to značajan napredak.

PREDSJEDNIK:

Veoma je zanimljivo kako se, znači, zaista i Milošević i Srbi pokušavaju vladati tako, kao da će moći zadržati u okupaciji uz pomoć, ne znam čiju, - Evropske zajednice, Engleske, Francuske, UN, čiju pomoć da zadrže u okupaciji hrvatska područja.

Nevjerojatno! Ja sam zaista imao, ja imam velike teškoće da zadržim Vladu, Sabor, vojsku, narod od jedne opće navale na ta okupirana područja. Molim, čitava Dalmacija mi je zbog toga stalno u prekidu struje, zamračena je bila, jer su mi dalekovodi, - naftovodne radi, itd.

Prema tome, ako Milošević i Srbi neće biti spremni za to da ide na miran način, postupno kako je to izloženo u Rezoluciji 847, - mi ćemo ići u rat. Veza između Zagreba i Broda, zbog Okučana je tri sata okolo. To je naodrživo stanje, i to, - ja vas molim i jednog i drugog, supredsjedatelje, da to Miloševiću i Srbima date do znanja.

I, još nešto, - ja imam podatke, - ja ne znam da li vi imate podatke, da su nakon ovog referendum, koji su kninski Srbi održali, u zapadnoj zoni, domaći Srbi održali stvarni referendum i da se 63, ili 67 posto, koliko, - šta je Degoricija rekao. (69), 67 posto domaćih Srba izjasnilo za normalizaciju odnosa.

Prema tome, vrše teror, ti ekstremisti, kninski, beogradski i nad domaćim Srbima.

I poslije toga, isto tako zatvaraju te ljude, domaće, koji su za - progone.

THORVALD STOLTENBERG:

No, što se tiče tog pitanja policije, možemo ga potaknuti, reći da to mora biti lokalna policija, ako sam vas ispravno shvatio.

PREDSJEDNIK:

Da, policija u skladu s lokalnim stanovništvom.

THORVALD STOLTENBERG:

U ta tri sela.

GOJKO ŠUŠAK:

O tome smo se već suglasili s gospodinom Ahrensom. Mislim da je on bio prisutan kad se o tome razgovaralo. U New Yorku i zatim u Ženevi.

Lord DAVID OWEN:

Nije mi posve jasno zašto se toliko ljutite.

Što vas u sporazumu toliko ođbija? To je u osnovi sporazum ograničen na maslenički most. I neposrednu okolicu masleničkog mosta. Mogu vas razumjeti kad je posrijedi Zapadni sektor. Dobro znate da mi već dugo smatramo da smo taj sektor trebali riješiti, da se on mora vratiti Hrvatskoj i da je to jedno od prvih područja gdje možemo provesti Vanceov plan. Ali, što vas brine u vezi s ove četiri točke? Znam da bi vam najviše odgovaralo kada ne bi uopće bilo srpske policije u bilo kojem od tih sela. To ste odsljedno naglašavali u pregovorima.

PREDSJEDNIK:

Ne, ne, nego on kaže ovdje, molim vas lijepo, - hrvatska policija ne smije biti prisutna ovdje, a srpska da se vrati, molim vas. I to iz krajine.

Lord DAVID OWEN:

Ne spominje se "iz krajine".

THORVALD STOLTENBERG:

Ovdje piše "u ta tri sela". Piše da bi u ta tri sela trebala biti srpska policija.

Lord DAVID OWEN:

O tome se neprekidno raspravljalo, da bi trebali

biti u pet sela. O tome se beskonačno raspravlja, to nije ništa novo, taj zahtjev.

THORVALD STOLTENBERG:

Mislim da smo se mi zadovoljili time u vezi s masleničkim mostom, moram to priznati.

(Prevodilac:

U točki 1. se navodi da hrvatska policija ne smije biti prisutna).

Lord DAVID OWEN:

Da, u područjima u kojima je bilo sukoba. Ali, tu je i rezolucija Vijeća sigurnosti koja zahtjeva vaše povlačenje, povlačenje tih snaga iz područja koja ste zauzeli poslije 21. siječnja, mislim.

PREDSJEDNIK:

Međutim, poslije toga došle su druge rezolucije i, napokon, ta Rezolucija 847, i u tome je problem. Hoćemo li provesti te rezolucije ili ne?

Lord DAVID ONWEN:

Nemojte se ljutiti na mene, gospodine Predsjedniče. Ja sam vam samo htio reći da razgovori koji su uslijedili na toj osnovi predstavljaju, mislim, napredak u odnosu na raniji

stav Srba. Najprije su odbili vašu prisutnost na masleničkom mostu, tvrdili su da je to zajednički problem i zahtjevali da njihova policija bude na jednom kraju masleničkog mosta, da budu odgovorni zajedno s vama i da se ništa ne može učiniti bez njihove suglasnosti, i blokirali su izgradnju pontonskog mosta. Ovdje prihvaćaju prisutnost vaše policije na objema stranama mosta. Nadalje, nema srpske policije nigdje u blizini masleničkog mosta ili ceste. Prema toj odredbi, ako pažljivo pogledate kartu, nema načina na koji bi oni mogli ometati promet cestom osim topničkog napada iz daljine. Oni prihvaćaju postavljanje pontonskog mosta i otvaranje masleničkog mosta. To je točno ono što ste htjeli 18. srpnja.

PREDSJEDNIK:

Ali uvjetuje da ne bude u tom području hrvatske policije.

Lord DAVID OWEN:

To je povezano s povlačenjem oružanih snaga i policije.

GOJKO ŠUŠAK:

Ali, što u rezoluciji stoji u pogledu povratka srpske policije? Krajinske policije?

Lord DAVID OWEN:

Ništa. To je i predmet spora. Oni nedvojbeno još inzistiraju na tome da nešto srpske policije ostane u tri od pet sela ...

GOJKO ŠUŠAK:

Tu nema problema. S time smo se složili, mislim da ste i vi bili prisutni na jednom od sastanaka. Ako niste, Ahrens ima bilješke. Složili smo se s policijom, kako god ona bila sastavljena, ali kome će ona biti podređena? Policija ima svoje ustrojstvo, kao što znate. Kome će ona biti odgovorna? Kninu?

Lord DAVID OWEN:

Oni bi zajednički ... oni bi bili s civilnom policijom UN-a.

GOJKO ŠUŠAK:

Da li bi, prema tome, bili odgovorni UN-u?

Lord DAVID OWEN:

Ne, ne bi bili odgovorni UN-u, već bi zajednički održavali red u tom selu, a broj policajaca trebalo bi dogovoriti s civilnom policijom UN-a.

GOJKO ŠUŠAK:

Tko će to financirati? Tko će upravljati time?

Lord DAVID OWEN:

Njihove lokalne vlasti Vi možete o tome dalje razgovarati, mislim da nema smisla da nastavimo. Razgovarajte o tome s onima koji su u to uključeni, a ako smatrate da nema smisla, onda nema smisla. Mi smo učinili sve što smo mogli, to je sve što možemo reći. Ovo je pokušaj da se dodje do sporazuma o masleničkom mostu, a ne ponovno do rata, da poslije 18. srpnja ... Ništa drugo i ne činimo. Ako to ne uspije, postavite to pitanje Miloševiću. Ako treba riješiti još neke pojedinosti, ako je cijela ta stvar nešto o čemu se ne može razgovarati ... Koliko je meni poznato oni već pet mjeseci razgovaraju ali nisu postigli nikakav sporazum o bilo kojem aspektu masleničkog mosta. Tvrdili su da moraju kontrolirati jedan kraj masleničkog mosta, da su oni odgovorni za donošenje odluka o tome da li bi most trebalo otvoriti zajedno s vama, da su zajednički uključeni u to i da žele takodjer ubirati mostarinu. Milošević je rekao da je to unfer i nepravedno i da maslenički most mora biti vaš i da ceste duž dalmatinske obale mora biti potpuno pod vašom kontrolom, i da nemaju nikakvog prava ometati promet. To je jasno izraženo u ovom sporazumu. Shvaćam vaš problem. Oni i dalje inzistiraju na srpskoj policiji u tri od pet sela. Međjutim, koliko je nama poznato, ranije je bilo riječi o pet sela. Ako smo pogriješili, i ako postoji tekst koji je bolji, poslužite se njime.

PREDSJEDNIK:

A što je sa sigurnošću zemuničkog aerodroma, gospodine Stoltenberg?

THORVALD STOLTENBERG:

Nismo o tome razgovarali. Razgovarali smo o masleničkom mostu. Naime, smatrao sam da je zadovoljavajuća nagodba o masleničkom mostu od neposredne važnosti. Nadam se da ćete ovo proučiti jer, priznajem, ovo me je prilično zadovoljilo, takav ishod. Uvjeravam vas da nije lako razgovarati o tom pitanju s Miloševićem.

PREDSJEDNIK:

Ni s Miloševićem, ne samo s Paspaljem i Jarčevićem?

THORVALD STOLTENBERG:

Da, to je zaista naporno.

Lord DAVID OWEN:

Mislim da biste o tome trebali razgovarati izravno s njim, a to nas dovodi do slijedećeg pitanja ...

PREDSJEDNIK:

Slažem se.

Lord DAVID OWEN:

Mislim da ćete na jednom području znatno napredovati, a na drugom nazadovati, možda ne nazadovati, ali neće biti ni zadovoljavajućeg rješenja. To shvaćam. No, da krenemo na slijedeće pitanje. Razgovarali smo upravo neko vrijeme sa Silajdžićem. Vi ćete ga primiti u 19 sati. Razgovarali smo i sa Ganićem, raspričao se kao da je na nekakvom akademskom seminaru na MIT-u ... smiješno. Pričao je o protektoratu, federaciji, kao da govori o nekakvom teoretskom modelu uprave. Gospodin Stoltenberg je izgubio živce, a ja sam mu samo rekao da je to smiješno, besmisleno. Pitao sam ga je li spreman otići u Ženevu u ponedjeljak, i njegov predsjednik, da su predsjednik Tuđman i g. Boban spremni otići, i da su predsjednik Milošević i dr. Karadžić spremni otići. Postoji prijedlog o kojem se raspravlja, jeste li spremni pregovarati, pitao sam ga. Rekao sam mu takodjer da sumnjam da li on i ja živimo na istom planetu. Imali smo poduži razgovor sa Silajdžićem, on u odredjenom smislu hoće pregovarati. A, mislim, hoće i predsjednik Izetbegović. Oni se boje mišljenja u svojoj zemlji i otvoreno priznaju da su ljudi podijeljeni na one koji se žele i dalje boriti i one koji to ne žele. Silajdžić kaže da bismo trebali nastaviti, da će to zahtijevati vremena, itd. Istovremeno vam govore o užasnoj humanitarnoj situaciji. Oni na neki način još uvijek misle da će s vama sklopiti nekakav bilateralni sporazum. Mislim da žive u zabludi. Mislim da morate biti vrlo čvrsti sa Silajdžićem, reći mu da očekujete od njega da

pregovara, što ne mora značiti da se on mora suglasiti sa svime, ali da očekujete od njega da pregovara. Kako mogu nastaviti ... koriste svoju ambasadu ... Kada smo odlazili u hotel vidjeli smo da je ulica djelomično blokirana i policiju. Gospodin Stoltenberg me je pitao o čemu je riječ. Rekao sam mu da je to vjerojatno zato što je Silajdžić u hotelu. A činjenica je da Muslimani ubijaju Hrvate u ovom istom trenutku, a njih i dalje tretiraju kao goste, i oni dolaze u Zagreb. Zaista zapanjujuće. U svakom slučaju, smatram da nemamo vremena za akademske rasprave o modelima države. Mislim da ih moramo prevesti preko praga. Razgovarao sam jutros s Izetbegovićem i rekao mi je da će odlučiti hoće li doći u Ženevu ili ne poslije razgovora sa Silajdžićem, večeras. Rekao mi je da će se Ganić, ako ode u Ženevu, morati avionom vratiti u Sarajevo sutra ujutro. Shvaćam da ga on želi ondje. Silajdžić zapravo traži odgodu, ali i pregovore. Kako on kaže, bilo bi korisno kada bi se Predsjedništvo odlučilo otići u Ženevu. On mi je rekao da oni misle da neće otići. No, učiniti ćemo sve da ih pritisnemo. Nerado upotrebljavamo tu riječ, to nam je spočitnuo i "New York Times". Naime, u tom listu objavljena je vijest da smo im rekli kako ćemo savjetovati Glavnog tajnika da povuče UN iz BiH ako ne budu pregovarali. Glupost! Kako bih mogao bilo koga tiranizirati! Ono što je bitno je hitnost ... Ganić ... on zaista kao da ne živi na istom planetu. On tvrdi da s tri tisuće francuskih vojnika, koji su sada u Sarajevu, da oni mogu diktirati što će ulaziti, a što izlaziti, da mogu

otvoriti plinske ventile, osigurati dobavu goriva ... čuli smo cijelo predavanje o rezolucijama Vijeća sigurnosti, a svi mi znamo da se one ne mogu provesti. On kao da to ne shvaća.

THORVALD STOLTENBERG:

Oni su nadugo i naširoko objašnjavali pozadinu tragedije. Naravno, imaju vremena. Zato smo im odgovorili da možemo započeti s pregovorima sutra ili u ponedjeljak. Medjutim, oni hoće radne grupe, hoće čekati da vide što će se dogoditi i ... Zato se potpuno slažem s lordom Owenom ... ako uspijete naglasiti hitnost problema, činjenicu da svaki dan odlaganja znači nove probleme ...

PREDSJEDNIK:

Ja nisam znao o ovome dokumentu - vjerojatno apokrifnom dokumentu, Johna Majora. Oni su objavili svom islamskom listu da su ga dobili iz Foreign Officea, i da bez obzira da li istinit ili ne da je takva politika, i da oni nisu dovoljno jaki da se bore sa Evropom i svijetom, ali da su dovoljno jaki, da ono što je Ganić izjavio, pozvao na terorizam protiv čitavoga svijeta. To sam noćas dospio dobiti, itd.

GOJKO ŠUŠAK:

To je bilo prije mjesec dana. Naveli su Foreign Office kao izvor.

PREDSJEDNIK: FM

To je tipično za Ganićevo razmišljanje.

Lord DAVID OWEN:

Mislim da biste mu trebali reći kako očekujete da će predsjednik Izetbegović doći onamo u ponedjeljak. Neka prikaže svoje argumente protiv plana. Kada se sastao s vama, zamolio je vas i predsjednika Miloševića da osigurate kako bi dr. Karadžić i g. Boban dali detaljne prijedloge. To još nisu učinili. Nadalje, očito je da se moraju pozabaviti s kartama. Ni to još nisu učinili. On se nada da će dobiti natrag Prijedor i Sanski most. Ja sam mu otvoreno rekao da ne vidim kako bi to bilo moguće. Ima i drugih područja, Doboju, ... ja sam mu rekao da može pregovarati o Doboju. Međutim, problem kod Doboja je željeznička pruga, a oni tome pridaju veliku važnost, toj željezničkoj pruzi, koja ide od Banja Luke, prolazi sjeverno od Doboja i zatim ide do Bosanskog Šamca. Rekao sam da su pokušavali pregovarati s Bobanom kako bi pruga išla izravno do hrvatske granice i Bosanskog Šamca. Ali, rekao sam im da razumijem podjednako i vašu potrebu za željezničkom prugom, i složili su se da bi pruga od Tuzle trebala ići cijelim putem kroz muslimansku republiku do rijeke Save. Rekli smo mu takodjer, što se tiče teritorijalnih promjena, da se već govori o nekih 26 posto i da mislimo da bismo to mogli povećati na 30 posto (Nejasno).

Silajdžić hoće pregovarati. Medjutim, njihov je problem u tome što nemaju hrabrosti ići do kraja. Rekao je da će to dati na razmatranje Parlamentu. Sada govore o london--skoj konferenciji. (Nejasno). Medjutim, spominjanje londonske konferencije svodi se u osnovi na kočenje. To je upravo ono što oni hoće postići, zakočiti. Mislim da bismo s odlučnim pritiskom večeras mogli navesti Izetbegovića da sutra dodje u Ženevu. Ako ne uspijemo ovaj tjedan, mislim da ih nećemo moći izvući još tri, četiri tjedna na pregovore, a Bog zna što se do tada može dogoditi. Sve je moguće. Druga je korist tog sastanka u ponedjeljak ili utorak u tome što ćete vi moći pregovarati o nekim bilateralnim pitanjima, kao što sam vam spomenuo za ručkom, a i o tom za vas teškom pitanju, osobno s Miloševićem. Mislim da je najvažnije doći u ponedjeljak u Ženevu. I, smatram da je vaš sastanak sa Silajdžićem vrlo važan. Očito je da će se, kao rezultat tog sastanka, Izetbegović odlučiti.

PREDSJEDNIK:

U redu, poduzet ću sve i nastojati im reći da je krajnje vrijeme.

Lord DAVID OWEN:

Svi ćemo učiniti sve što možemo.

PREDSJEDNIK:

Javit ćemo vam kakav je rezultat sa Silajdžićem.

ZAVRŠENO U 16,40 SATI.